

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
«ПРАВознавство»**

методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», D1 «Облік і оподаткування», D3 «Менеджмент», D5 «Маркетинг», G18 «Геодезія та землеустрій», H1 «Агрономія», H2 «Тваринництво», H5 «Водні біоресурси та аквакультура», H7 «Агроінженерія».

**Одеса
2025**

УДК 378.091.214:101(083.13)

Автор-упорядник – викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук Одеського державного аграрного університету І.Л. Калімбет.

Рецензенти:

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Міжнародного гуманітарного університету А.М. Меденцев

кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук ОДАУ М.М. Самуйлік

Калімбет І.Л. методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», D1 «Облік і оподаткування», D3 «Менеджмент», D5 «Маркетинг», G18 «Геодезія та землеустрій», Н1 «Агрономія», Н2 «Тваринництво», Н5 «Водні біоресурси та аквакультура», Н7 «Агроінженерія». Одеса: ОДАУ, 2025. 24 с.

Методичні рекомендації з освітнього компонента «Правознавство» спрямовані на забезпечення системного, цілісного та послідовного засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних і практичних аспектів дисципліни. Вони містять розгорнуті методичні вказівки та аналітичні пояснення, що стосуються ключових положень правознавства, а також комплекс питань для самоконтролю, покликаних поглибити розуміння категоріально-понятійного апарату та сприяти формуванню професійних умінь і навичок, необхідних для практичної юридичної діяльності.

У посібнику акцентовано увагу на практичній складовій освітнього процесу: передбачено завдання для самоконтролю, приклади проблемних питань для обговорення, а також тестові завдання, що можуть бути використані під час підготовки до підсумкових форм оцінювання — заліку чи іспиту. Важливою складовою методичних матеріалів є також посилання на сучасні медіа-ресурси та додаткові інформаційні джерела, які сприяють поглибленню теоретичних знань студентів і забезпечують відповідність навчального процесу актуальним стандартам вищої освіти.

Рекомендовано до друку Координаційною радою з питань якості освіти від 28.10.2025 р. протокол № 2

ЗМІСТ

Вступ	4
<i>Теми семінарських занять з освітнього компонента «Правознавство»</i>	5
Змістовий модуль 1. Загальні засади правової системи України	5
Семінар 1. Теорія держави та права	5
Семінар 2. Загальні засади конституційного права України	7
Семінар 3. Адміністративне право як складова національної правової системи України	8
Семінар 4. Цивільне право України: базові положення та принципи	10
Змістовий модуль 2. Правове регулювання та захист прав людини в Україні	12
Семінар 5. Сімейне право України: базові положення та принципи	12
Семінар 6. Правове регулювання трудових відносин в Україні	13
Семінар 7. Функціонування судової влади та правоохоронних органів в Україні	15
Семінар 8. Кримінальне право України: загальні положення	16
 <i>Питання самоконтролю</i>	18
 <i>Література</i>	21
 <i>Інформаційні ресурси</i>	21

ВСТУП

Семінарські заняття посідають вагоме місце в структурі освітнього процесу закладів вищої освіти, виступаючи важливим інструментом поглиблення теоретичних знань та формування професійних компетентностей майбутніх правників. У межах опанування освітнього компонента **«Правознавство»** семінарські заняття орієнтовані на комплексне опрацювання фундаментальних теоретико-правових і прикладних проблем правового регулювання суспільних відносин, зокрема у сфері конституційних, цивільних, адміністративних, трудових та кримінально-правових відносин, що формують базові засади функціонування правової системи та забезпечують реалізацію прав і свобод людини та громадянина.

Надані методичні рекомендації відображають узагальнений досвід викладання освітнього компонента **«Правознавство»** у закладах вищої освіти України та спрямовані на впорядкування й систематизацію знань здобувачів відповідно до вимог робочої програми дисципліни.

У результаті вивчення освітнього компонента «Правознавство» здобувач вищої освіти повинен знати:

- теоретико-методологічні основи права як соціального регулятора;
- систему та характерні риси основних джерел права в Україні;
- конституційні засади організації державної влади та місцевого самоврядування;
- загальні положення цивільного, адміністративного, трудового та кримінального права;
- міжнародні стандарти у сфері прав людини та напрями їх імплементації в національне законодавство.

Оволодіти практичними компетентностями:

- аналізувати та тлумачити норми чинного законодавства України, застосовувати їх до конкретних правових ситуацій;
- оцінювати правові наслідки рішень органів державної влади та місцевого самоврядування;
- використовувати знання правознавства для вирішення навчальних, професійних і науково-практичних завдань;
- формувати та аргументовано відстоювати власну правову позицію з актуальних проблем сучасного суспільства;
- працювати з навчальною, науковою та довідковою літературою з дисципліни, у тому числі з використанням електронних ресурсів.

Підготовка до семінарських занять передбачає попереднє опрацювання плану заняття, змісту лекційних матеріалів, рекомендованих джерел, а також підготовку тез виступів за окремими навчальними питаннями. Виступ здобувача має бути грамотним, логічно послідовним і креативним, відображати вміння аналізувати та критично оцінювати положення законодавства України.

**Теми семінарських занять з освітнього компонента
«Правознавство»**

Змістовий модуль 1. Загальні засади правової системи України.

Семінарське заняття №1

Тема: Теорія держави та права

ПЛАН

1. *Поняття та ознаки держави*
2. *Функції та форма держави*
3. *Ознаки громадського суспільства та правової держави*
4. *Поняття права та його основні характеристики: ознаки та джерела*
5. *Правовідносини як юридична категорія: поняття, суб'єкти та об'єкти*
6. *Правопорушення: поняття, види, ознаки та склад*

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Історичні підходи до визначення поняття держави
2. Основні ознаки сучасної держави: теоретичний аналіз
3. Функції держави: класифікація та значення у правовій системі
4. Форма держави: різновиди та приклади в історії і сучасності
5. Сутність і риси громадянського суспільства
6. Правова держава: ознаки, принципи та умови становлення
7. Поняття права: наукові концепції та підходи до визначення
8. Характеристика основних ознак права та їх значення
9. Джерела права в Україні: система та класифікація
10. Правовідносини: поняття та структура (суб'єкти, об'єкти, зміст)
11. Класифікація правовідносин: критерії та приклади
12. Правопорушення як юридична категорія: сутність і значення
13. Склад правопорушення: елементи та їх характеристика
14. Види правопорушень: від адміністративних до кримінальних
15. Юридична відповідальність як наслідок правопорушення

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Поняття та ознаки держави» за посиланням: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/9803/> та напишіть есе на тему «Які ознаки держави є визначальними для її існування?», визначивши й обґрунтувавши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з науковою статтею «Функції держави: поняття і класифікація» <https://studies.in.ua/krestovska-nm-teorija-derzhavy-i-prava/1514-34-35-funkcyi-derzhavi-ponyattya-klasifikacya.html> та розділом «Форма держави» <https://studies.in.ua/krestovska-nm-teorija-derzhavy-i-prava/1515-rozdl-4-formi-derzhavi.html>. Підготуйте есе на тему «Чому функції та форма держави взаємопов'язані?», визначивши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Громадянське суспільство та правова держава» за посиланням: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/17558/> та напишіть есе на тему «Які ознаки відрізняють правову державу та громадянське суспільство?», аргументувавши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Поняття права та його основні характеристики» за посиланням: <https://naurok.com.ua/tema-ponyattya-i-zagalna-harakteristika-prava-358902.html> та підготуйте есе на тему «Чому джерела права є важливими для існування правової системи?», висловивши власну думку.

Завдання 5. Опрацюйте навчальний ресурс «Правовідносини: поняття, види та структура» за посиланням: <https://vseosvita.ua/library/embed/01009yqi-f204.docx.html> та напишіть есе на тему «Яке значення мають суб'єкти та об'єкти правовідносин?», аргументувавши власну позицію.

Завдання 6. Ознайомтеся з матеріалом «Правопорушення: поняття, склад та види» за посиланням: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-pravoporushennya-ponyattya-sklad-vidi-425800.html> та підготуйте есе на тему «Чому знання про склад правопорушення є необхідним для практики юриста?», визначивши власну точку зору.

Семінарське заняття №2

Тема: *Загальні засади конституційного права України*

ПЛАН

1. *Поняття конституційного права України, його предмет та методи.*
2. *Конституція як Основний закон України*
3. *Принципи Конституції України*
4. *Конституційні права, свободи та обов'язки громадян України.*
5. *Інститут громадянства в системі конституційного права України.*

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Конституційне право України як галузь права: поняття, предмет та методи регулювання.
2. Конституція України як Основний Закон: юридичні властивості та особливості.
3. Принцип верховенства права в Конституції України та його практичне значення.
4. Система принципів Конституції України: загальні та спеціальні.
5. Конституційні права та свободи людини і громадянина: класифікація та гарантії їх реалізації.
6. Обов'язки громадянина в Конституції України: юридична природа та соціальне значення.
7. Інститут громадянства України: поняття, зміст та конституційні засади.
8. Правові підстави набуття та припинення громадянства України.
9. Конституційні механізми захисту прав і свобод людини і громадянина.
10. Співвідношення конституційних прав, свобод і обов'язків у правовому статусі особи.
11. Інститут громадянства України в контексті європейської інтеграції.
12. Розвиток інституту конституційних прав і свобод у сучасній Україні.
13. Роль Конституційного Суду України у забезпеченні верховенства Конституції.
14. Конституція України 1996 року: історичні передумови прийняття та значення для державотворення.
15. Проблеми та перспективи удосконалення конституційного регулювання прав і свобод в Україні.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Конституційне право України: предмет і методи правового регулювання» за посиланням: https://studies.in.ua/shpora-konst_pravo/437-ponyattya-ta-predmet-konstitucynogo-prava.html та напишіть есе на тему «Які особливості предмета та методів конституційного права України?», визначивши й обґрунтувавши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з текстом Конституції України (1996 р.) за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> та підготуйте есе на тему «Чому Конституцію України вважають Основним Законом держави?», визначивши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте наукову статтю «Принципи Конституції України» за посиланням: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7e8ff46d-653e-4a0a-a13e-e22ba966853a/content> та напишіть есе на тему «Яке значення мають принципи Конституції України для державного будівництва?», аргументувавши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з розділом II Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> та підготуйте есе на тему «Яке значення мають конституційні права, свободи та обов'язки громадян України для формування демократичного суспільства?», визначивши власну точку зору.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Інститут громадянства України» за посиланням: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/9731/> та напишіть есе на тему «Яке значення інституту громадянства в системі конституційного права України?», аргументувавши власну думку.

Семінарське заняття №3

Тема: Адміністративне право як складова національної правової системи України

ПЛАН

1. *Поняття, предмет, метод та система адміністративного права України.*
2. *Адміністративно-правове регулювання: норми, джерела та система правовідносин.*
3. *Суб'єкти адміністративного права.*
4. *Поняття адміністративної відповідальності та процесуальний порядок її реалізації.*

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Поняття та сутність адміністративного права України: науково-теоретичний аналіз
2. Предмет адміністративного права: характеристика суспільних відносин, що підлягають правовому регулюванню
3. Методи адміністративно-правового регулювання: адміністративний та диспозитивний підходи
4. Система адміністративного права України: структура, галузеві інститути та їх взаємозв'язок
5. Норми адміністративного права: поняття, ознаки та класифікація
6. Джерела адміністративного права України: Конституція, закони та підзаконні нормативно-правові акти
7. Адміністративно-правові відносини: зміст, суб'єкти, об'єкти та особливості
8. Механізм адміністративно-правового регулювання в сучасній Україні
9. Суб'єкти адміністративного права: загальна характеристика та класифікація
10. Органи виконавчої влади як основні суб'єкти адміністративного права
11. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти адміністративних правовідносин
12. Держава і громадянське суспільство у системі суб'єктів адміністративного права
13. Адміністративна відповідальність: поняття, ознаки та місце в системі юридичної відповідальності
14. Процесуальний порядок реалізації адміністративної відповідальності: стадії адміністративного провадження
15. Гарантії законності у провадженні у справах про адміністративні правопорушення.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Поняття та предмет адміністративного права України» за посиланням: https://studies.in.ua/admin_pravo-seminar/3416-ponyattya-predmet-metod-sistema-adminstrativnogo-prava.html та напишіть есе на тему «**Яке місце**

адміністративне право займає в системі права України та які відносини воно регулює?», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Методи адміністративно-правового регулювання» за посиланням: <https://arm.naiau.kiev.ua/books/administratyvne-pravo-ukrayiny/tema-1-ponyattya-predmet-i-metod-administratyvnogo-prava.html> та підготуйте есе на тему **«Які методи адміністративно-правового регулювання є найбільш ефективними та чому?»**, аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Система адміністративного права» за посиланням: https://studies.in.ua/admin_pravo-seminar/3416-ponyattya-predmet-metod-sistema-adminstrativnogo-prava.html та напишіть есе на тему **«Як побудована система адміністративного права України та які її структурні елементи?»**, визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Джерела адміністративного права України» за посиланням: <https://studies.in.ua/admin-pravo-shpora/2885-dzherela-adminstrativnogo-prava-ukrayini-ta-yihnya-harakteristika.html> та підготуйте есе на тему **«Які є основні джерела адміністративного права України та яке їх значення для правового регулювання?»**, аргументувавши власну позицію.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Суб'єкти адміністративного права» за посиланням: https://arm.navs.edu.ua/books/adm_pravo_zch/nm/lec3.html та напишіть есе на тему **«Хто є основними суб'єктами адміністративного права та які їхні права і обов'язки?»**, визначивши власну позицію.

Семінарське заняття №4

Тема: *Цивільне право України: базові положення та принципи*

ПЛАН

1. *Поняття, елементи та види цивільних правовідносин, а також підстави їх виникнення, зміни та припинення.*
2. *Суб'єкти цивільних правовідносин.*
3. *Об'єкти цивільних правовідносин.*
4. *Особисті немайнові права фізичних осіб у системі цивільного права. Інститут права власності та інші речові права.*
5. *Цивільно-правова відповідальність.*

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Поняття та юридична природа цивільних правовідносин

2. Елементи цивільних правовідносин: суб'єкти, об'єкти та зміст
3. Види цивільних правовідносин: критерії класифікації та їх практичне значення
4. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин: правоздатність і дієздатність
5. Юридичні особи у цивільному праві: класифікація та особливості правового статусу
6. Держава, територіальні громади та інші публічно-правові утворення як суб'єкти цивільних правовідносин
7. Об'єкти цивільних правовідносин: поняття, ознаки та класифікація
8. Майнові об'єкти цивільних правовідносин: речі, гроші, цінні папери
9. Нематеріальні об'єкти цивільних правовідносин: результати творчої діяльності, особисті немайнові блага
10. Особисті немайнові права фізичних осіб: зміст і гарантії реалізації
11. Право власності у цивільному праві: поняття, зміст та форми
12. Інші речові права в цивільному законодавстві України: види та характеристика
13. Цивільно-правова відповідальність: поняття, принципи та ознаки
14. Види цивільно-правової відповідальності та їх правові наслідки
15. Підстави цивільно-правової відповідальності та умови її реалізації

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Цивільні правовідносини: поняття, складові та види» за посиланням: <https://buklib.net/books/24694/> та напишіть есе на тему «**Які є види цивільних правовідносин та які підстави їх виникнення, зміни й припинення?**», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Суб'єкти цивільного права» за посиланням: <https://buklib.net/books/24700/> та підготуйте есе на тему «**Хто є основними суб'єктами цивільних правовідносин та які особливості їх правового статусу?**», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Об'єкти цивільних правовідносин» за посиланням: <https://buklib.net/books/24717/> та напишіть есе на тему «**Які об'єкти цивільних правовідносин виділяє законодавство та яке їх значення?**», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Особисті немайнові права фізичних осіб» за посиланням: <https://buklib.net/books/37739/> та підготуйте есе на тему «**Яке значення особистих немайнових прав фізичних осіб у системі цивільного права?**», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Цивільно-правова відповідальність» за посиланням: <https://buklib.net/books/25014/> та напишіть есе на тему «**У чому полягає зміст та особливості цивільно-правової відповідальності?**», визначивши власну позицію.

Змістовий модуль 2. Правове регулювання та захист прав людини в Україні.

Семінарське заняття №5

Тема: *Сімейне право України: базові положення та принципи*

ПЛАН

1. *Поняття інституту сім'ї та шлюбу. Правові підстави виникнення, припинення і визнання шлюбу недійсним.*
2. *Права та обов'язки подружжя.*
3. *Права та обов'язки батьків і дітей. Правові підстави та порядок позбавлення батьківських прав.*
4. *Опіка і піклування: поняття, підстави встановлення та правові наслідки.*

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Сім'я як соціально-правовий інститут: поняття та ознаки
2. Шлюб у системі сімейного права: сутність, значення та правове регулювання
3. Правові підстави укладення, припинення та визнання шлюбу недійсним
4. Недійсність шлюбу: умови, наслідки та судова практика
5. Майнові права та обов'язки подружжя у сімейному праві України
6. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя
7. Правовий режим майна подружжя: спільна та особиста власність
8. Договірні засади врегулювання майнових відносин між подружжям (шлюбний договір)
9. Зміст особистих немайнових прав та обов'язків батьків і дітей
10. Майнові права й обов'язки між батьками та дітьми
11. Правові підстави та порядок позбавлення батьківських прав
12. Позбавлення батьківських прав: наслідки для батьків і дітей
13. Опіка і піклування: поняття та правова природа
14. Підстави встановлення опіки та піклування у сімейному праві України
15. Правові наслідки опіки та піклування для підопічних і опікунів

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Поняття сім'ї та шлюбу» за посиланням:

<https://studfile.net/preview/5458107/page:55/> та напишіть есе на тему «**Яке значення має сім'я як соціально-правовий інститут і які правові підстави укладення та припинення шлюбу?**», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Правові підстави визнання шлюбу недійсним» за посиланням:

<https://yur-gazeta.com/golovna/viznannya-shlyubu-nediysnim-pidstavi-ta-poryadok.html> та підготуйте есе на тему «**За яких обставин шлюб може бути визнаний недійсним та які це має правові наслідки?**», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Права та обов'язки подружжя» за посиланням:

<https://studies.in.ua/jurydychna-encyklopedija-simja/3388-prava-ta-obovyazki-podruzzhya.html> та напишіть есе на тему «**Яке значення мають особисті та майнові права й обов'язки подружжя у сімейному праві України?**», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Права та обов'язки батьків і дітей» за посиланням:

<https://buklib.net/books/25597/> та підготуйте есе на тему «**У чому полягає зміст прав та обов'язків батьків і дітей і які підстави позбавлення батьківських прав?**», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Опіка та піклування» за посиланням:

<https://studies.in.ua/jurydychna-encyklopedija-simja/3401-opka-pkluvannya-nad-dtmi.html> та напишіть есе на тему «**Яке значення інституту опіки та піклування у захисті прав неповнолітніх і недієздатних осіб?**», визначивши власну позицію.

Семінарське заняття №6

Тема: *Правове регулювання трудових відносин в Україні*

ПЛАН

1. *Трудовий договір як форма регулювання трудових відносин*
2. *Робочий час: поняття, види та правове регулювання.*
3. *Час відпочинку у трудовому праві України: гарантії та особливості.*
4. *Заробітна плата у системі трудових відносин.*
5. *Трудова дисципліна: заходи заохочення і дисциплінарної відповідальності.*
6. *Охорона праці та техніка безпеки: співвідношення понять.*

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Трудовий договір як основа виникнення трудових правовідносин
2. Види трудових договорів: загальна характеристика та особливості
3. Трудовий контракт як особлива форма трудового договору
4. Робочий час: поняття та його правове регулювання
5. Нормальний, скорочений та неповний робочий час: порівняльна характеристика
6. Надурочна робота: правові підстави та порядок застосування
7. Час відпочинку: поняття та види у трудовому праві України
8. Вихідні, святкові та неробочі дні: правове регулювання та гарантії
9. Право працівників на відпустку та його реалізація
10. Заробітна плата: структура, функції та принципи формування
11. Мінімальна заробітна плата як державна гарантія оплати праці
12. Заробітна плата та проблеми її індексації в умовах інфляції
13. Трудова дисципліна: зміст, значення та правові засади забезпечення
14. Заходи заохочення та дисциплінарні стягнення у трудовому праві
15. Охорона праці та техніка безпеки: єдність і відмінності понять

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Трудовий договір як підстава виникнення трудових правовідносин» за посиланням: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18315/1/17.pdf> та напишіть есе на тему «**Яке значення трудового договору як форми регулювання трудових відносин?**», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Робочий час і його правове регулювання» за посиланням: <https://osvita.ua/vnz/reports/management/13543/> та підготуйте есе на тему «**Які види робочого часу передбачає законодавство та як здійснюється їх правове регулювання?**», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Час відпочинку у трудовому праві України» за посиланням: <https://buklib.net/books/37806/> та напишіть есе на тему «**Які гарантії реалізації права на відпочинок передбачені трудовим законодавством України?**», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Заробітна плата: поняття, структура, правове регулювання» за посиланням: <https://buklib.net/books/37809/> та підготуйте есе на тему «**Яке місце заробітна плата займає у системі трудових відносин та які основні гарантії її виплати?**», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Трудова дисципліна та дисциплінарна відповідальність» за посиланням: <https://buklib.net/books/26304/> та напишіть есе на тему «**Які заходи**

заохочення та дисциплінарної відповідальності застосовуються для забезпечення трудової дисципліни?», визначивши власну позицію.

Завдання 6. Ознайомтеся з матеріалом «Охорона праці та техніка безпеки» за посиланням: <https://studfile.net/preview/9694203/page:8/> та підготуйте есе на тему «Яке співвідношення понять “охорона праці” та “техніка безпеки” і як вони реалізуються у трудовому праві України?», аргументувавши власну точку зору.

Семінарське заняття №7

Тема: *Функціонування судової влади та правоохоронних органів в Україні*

ПЛАН

1. *Поняття, ознаки та принципи здійснення правосуддя в Україні.*
2. *Структура судової системи України та характеристика судів загальної юрисдикції.*
3. *Конституційний Суд України як єдиний орган конституційної юрисдикції.*
4. *Верховний Суд як найвища судова інстанція України.*
5. *Правоохоронні органи України: поняття, структура та основні завдання.*

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Правосуддя в Україні: поняття та конституційно-правова характеристика
2. Основні ознаки правосуддя як форми здійснення судової влади
3. Принципи здійснення правосуддя в Україні та їх практичне значення
4. Судова система України: структура та загальна характеристика
5. Суди загальної юрисдикції: поняття, рівні та особливості діяльності
6. Реформування судової системи України: проблеми та перспективи
7. Конституційний Суд України: правовий статус і компетенція
8. Функції Конституційного Суду України у сфері конституційного контролю
9. Роль Конституційного Суду у забезпеченні верховенства Конституції України
10. Верховний Суд як найвища судова інстанція: завдання та повноваження
11. Структура та організація роботи Верховного Суду України

12. Роль Верховного Суду у забезпеченні єдності судової практики в Україні
13. Правоохоронні органи України: система та правовий статус
14. Основні завдання та функції правоохоронних органів у сфері забезпечення правопорядку
15. Проблеми та напрями вдосконалення діяльності правоохоронних органів України.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Правосуддя в Україні: поняття, ознаки та принципи» за посиланням: <https://buklib.net/books/29293/> та напишіть есе на тему «**У чому полягає сутність правосуддя в Україні та які його основні принципи?**», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Судова система України» за посиланням: <https://www.csi.org.ua/publications/sudova-systema-ukrayiny-struktura-povnovazhennya-sudiv-poryadok-zvernennya-gromadyan-u-sudovi-organy/> та підготуйте есе на тему «**Яка структура судової системи України та які особливості судів загальної юрисдикції?**», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Конституційний Суд України» за посиланням: <https://ips.ligazakon.net/document/t240000?an=1> та напишіть есе на тему «**Яке значення має Конституційний Суд України як єдиний орган конституційної юрисдикції?**», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Верховний Суд України: статус і повноваження» за посиланням: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/competence/ та підготуйте есе на тему «**Які функції виконує Верховний Суд України як найвища судова інстанція?**», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Правоохоронні органи України» за посиланням: https://arm.navs.edu.ua/books/spou_0922/nm/lec1.html та напишіть есе на тему «**Яке місце займають правоохоронні органи України у системі державної влади та які їхні основні завдання?**», визначивши власну позицію.

Тема: Кримінальне право України: загальні положення

ПЛАН

1. *Поняття, предмет, метод та система кримінального права.*
2. *Кримінально-правова відповідальність: сутність, підстави та особливості.*
3. *Поняття злочину та склад злочину: зміст, ознаки й класифікація.*
4. *Структура складу злочину: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт і суб'єктивна сторона.*
5. *Покарання: поняття, мета, система та його види.*

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Кримінальне право України: поняття, завдання та предмет регулювання
2. Методи кримінально-правового регулювання та їх особливості
3. Система кримінального права: Загальна та Особлива частини, їх взаємозв'язок
4. Кримінально-правова відповідальність: сутність та її місце у системі юридичної відповідальності
5. Підстави кримінальної відповідальності у кримінальному праві України
6. Особливості кримінально-правової відповідальності неповнолітніх
7. Злочин як кримінально-правова категорія: поняття та ознаки
8. Склад злочину: елементи, ознаки та класифікація
9. Види складу злочину та їх значення у кримінальному праві
10. Об'єкт злочину та його класифікація
11. Об'єктивна сторона злочину: поняття, ознаки та види
12. Суб'єкт злочину та суб'єктивна сторона: характеристика та значення
13. Покарання: поняття, сутність та його відмінність від інших заходів примусу
14. Мета покарання у кримінальному праві України
15. Система покарань та їх види за Кримінальним кодексом України.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Кримінальне право України: предмет, метод та система» за посиланням: <https://studfile.net/preview/9772023/> та напишіть есе на тему «**Яке значення мають поняття, предмет, метод та система кримінального права України?**», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Кримінальна відповідальність» за посиланням: <https://buklib.net/books/29174/> та підготуйте есе на тему «**У чому полягає сутність кримінально-правової відповідальності та які її підстави?**», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Поняття злочину та склад злочину» за посиланням: <https://vseosvita.ua/library/embed/0038cl-710b.doc.html> та напишіть есе на тему «**Яке юридичне значення мають поняття злочину та склад злочину у кримінальному праві?**», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Склад злочину: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт і суб'єктивна сторона» за посиланням: https://www.bitlex.ua/uk/blog/terms/post/sklad_zlochynu та підготуйте есе на тему «**Яке значення мають об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт і суб'єктивна сторона злочину?**», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Покарання у кримінальному праві України» за посиланням: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/10761/> та напишіть есе на тему «**Яке місце займає покарання у кримінальному праві, яка його мета та система видів?**», визначивши власну позицію.

Питання самоконтролю

1. Що таке держава та які її основні ознаки?
2. Чим відрізняються внутрішні та зовнішні функції держави?
3. Які існують форми держави (форма правління, державного устрою, політичного режиму)?
4. Чим відрізняється правова держава від держави авторитарного типу?
5. Які риси притаманні громадянському суспільству?
6. Які ознаки відрізняють правову державу від інших типів держав?
7. Що таке право та які його основні ознаки?
8. Які є джерела (форми) права?
9. Чим відрізняються нормативно-правові акти від правових звичаїв?
10. Що таке правовідносини?
11. Хто є суб'єктами правовідносин?
12. Що може бути об'єктом правовідносин?
13. Що таке правопорушення та які його ознаки?
14. Які види правопорушень існують?
15. Що входить до складу правопорушення?
16. Чим злочин відрізняється від адміністративного проступку?
17. Як співвідносяться права та обов'язки людини і громадянина?
18. Які принципи лежать в основі здійснення правосуддя в Україні?
19. Яка роль судової влади у правовій державі?
20. Яке значення має принцип верховенства права?
21. Що таке конституційне право як галузь права?

22. Який предмет конституційного права України?
23. Які методи регулювання застосовує конституційне право?
24. Яке значення має Конституція як Основний закон держави?
25. Які основні принципи Конституції України?
26. Що таке конституційні права людини?
27. Які існують групи конституційних прав і свобод?
28. Які основні обов'язки громадян України закріплені Конституцією?
29. Які правові наслідки невиконання конституційних обов'язків?
30. Що таке інститут громадянства?
31. Які підстави набуття громадянства України?
32. Які підстави його припинення?
33. У яких випадках може бути втрачено громадянство України?
34. Які гарантії реалізації конституційних прав громадян?
35. Чим конституційне право відрізняється від інших галузей права?
36. Що таке адміністративне право?
37. Який предмет адміністративного права?
38. Які методи адміністративно-правового регулювання існують?
39. Які основні джерела адміністративного права?
40. Що таке адміністративні правовідносини?
41. Хто є суб'єктами адміністративного права?
42. Які органи належать до системи органів виконавчої влади?
43. Які права і обов'язки мають суб'єкти адміністративного права?
44. Що таке адміністративна відповідальність?
45. Які є підстави адміністративної відповідальності?
46. У чому полягає процесуальний порядок притягнення до адміністративної відповідальності?
47. Які види адміністративних стягнень існують?
48. Які є відмінності між адміністративним і кримінальним правопорушенням?
49. Які гарантії захисту прав громадян в адміністративному процесі?
50. Чим відрізняється адміністративне судочинство від конституційного?
51. Що таке цивільні правовідносини?
52. Які елементи цивільних правовідносин ви знаєте?
53. Які види цивільних правовідносин існують?
54. Які підстави виникнення цивільних правовідносин?
55. Хто може бути суб'єктами цивільних правовідносин?
56. Які види цивільної правоздатності існують?
57. Що може бути об'єктом цивільних правовідносин?
58. Що таке особисті немайнові права фізичних осіб?
59. Що таке право власності?
60. Які існують види права власності?
61. Що таке речові права, крім права власності?
62. Які особливості цивільно-правової відповідальності?
63. Які види цивільно-правової відповідальності існують?
64. Які є підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності?

65. У чому відмінність цивільного права від трудового та адміністративного?
66. Що таке інститут сім'ї та шлюбу?
67. Які правові підстави виникнення шлюбу?
68. У яких випадках шлюб визнається недійсним?
69. Які права та обов'язки мають подружжя?
70. Які правові наслідки розірвання шлюбу?
71. Які права та обов'язки мають батьки щодо дітей?
72. Які підстави позбавлення батьківських прав?
73. Що таке опіка і піклування?
74. У яких випадках встановлюється опіка?
75. Які правові наслідки встановлення піклування?
76. Що таке трудовий договір?
77. Які види трудових договорів існують?
78. Які істотні умови трудового договору?
79. Які права та обов'язки мають сторони трудового договору?
80. Що таке робочий час?
81. Які є види робочого часу?
82. Як регулюється надурочна робота?
83. Що таке час відпочинку у трудовому праві?
84. Які види часу відпочинку передбачені законодавством?
85. Які гарантії щодо часу відпочинку існують?
86. Що таке заробітна плата?
87. Як визначається структура заробітної плати?
88. Які існують заходи заохочення у трудовому праві?
89. Які дисциплінарні стягнення може застосувати роботодавець?
90. У чому полягає поняття охорони праці?
91. Що таке правосуддя та його основні принципи?
92. Які основні ознаки правосуддя?
93. Яка структура судової системи України?
94. Які особливості судів загальної юрисдикції?
95. Які функції виконує Конституційний Суд України?
96. Які повноваження має Верховний Суд України?
97. Які ланки судової системи існують?
98. Які основні завдання правоохоронних органів України?
99. Які органи належать до правоохоронних?
100. Які гарантії незалежності суддів існують?
101. Які є види судових рішень?
102. Які права має обвинувачений у судовому процесі?
103. У чому полягає роль прокуратури?
104. Які завдання має адвокатура в Україні?
105. Які функції виконує Національна поліція?
106. Що таке кримінальне право?
107. Який предмет кримінального права?
108. Які методи регулювання застосовує кримінальне право?

109. Що таке кримінальна відповідальність?
110. Які підстави кримінальної відповідальності?
111. Що таке злочин?
112. Які ознаки злочину?
113. Які є види злочинів?
114. Що таке склад злочину?
115. Які елементи складу злочину ви знаєте?
116. У чому полягає об'єкт злочину?
117. Що таке суб'єктивна сторона злочину?
118. Які види покарань існують у кримінальному праві?
119. Які цілі покарання визначає закон?
120. Чим відрізняється кримінальна відповідальність від інших видів юридичної?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків: Право, 2011. 524 с.
2. Копейчиков В. В. (ред.) Конституційне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 400 с.
3. Авер'янов В. Б. (ред.) Адміністративне право України: академічний курс: у 2 т. Київ: Юрінком Інтер, 2019. Т. 1. 656 с.
4. Кузнєцова Н. С., Луць В. В. (ред.) Цивільне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 720 с.
5. Сеник С. Я., Кривенко Л. В. Сімейне право України: навчальний посібник. Київ: Алерта, 2018. 312 с.
6. Протасов В. Н. Трудове право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 528 с.
7. Шемшученко Ю. С. (ред.) Судова влада і правоохоронні органи України: навчальний посібник. Київ: Юридична думка, 2017. 368 с.
8. Тютюгін В. І., Панов М. І. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. Харків: Право, 2021. 640 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Розділ правових наук (державне та конституційне право, теорія держави і права). [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Національна парламентська бібліотека України. Юридична література (адміністративне, цивільне, кримінальне право). [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://nplu.org/>
3. Бібліотека Київського національного університету імені Тараса Шевченка (ім. М. Максимовича). Правознавство: теорія та історія

- держави і права, цивільне право. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://lib.univ.kiev.ua/>
4. Електронна бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка. Юридичний факультет: конституційне та кримінальне право. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://library.lnu.edu.ua/>
 5. Електронна бібліотека Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Розділ правових наук (адміністративне та трудове право). [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://ekhnuir.karazin.ua/>
 6. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська юридична академія». Конституційне, кримінальне та цивільне право. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://dspace.onua.edu.ua/>
 7. Одеська національна наукова бібліотека. Фонд юридичної літератури (державне та кримінальне право). [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://odnb.odessa.ua/>
 8. Електронна бібліотека Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Архів юридичних наук. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/>
 9. Інституційний репозитарій Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича. Юридичний факультет: цивільне і сімейне право. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://archiv.chnu.edu.ua/>
 10. Українська електронна бібліотека. Збірка правових наук: теорія держави і права, конституційне та кримінальне право. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://www.biblioteka.org.ua/>